

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Ter herinnering aan wie de boot nam

Landverhuizers Een stichting onder leiding van Wim Pijbes opent in Rotterdam een museum over de miljoenen mensen die daar Europa achterlieten.

✎ Gretha Pama ⌚ 13 maart 2018

De Fenixloods in de Rotterdamse wijk Katendrecht. Vanaf hier vertrokken mensen sinds eind negentiende eeuw richting New York. Tegenwoordig is er onder meer een restaurant in gevestigd.

Foto Fenixloods 📷

Soortgelijke plekken zijn er al in Antwerpen, Hamburg en Bremerhaven. Nu krijgt ook Rotterdam een museum om de miljoenen landverhuizers te herdenken die in de negentiende eeuw de stad achter zich lieten. Net als in Antwerpen en de twee Duitse

havensteden komt het museum op een historische plek: de Fenixloodsen op Katendrecht. Vanaf daar en vanaf de Wilhelminapier verlieten miljoenen mensen de Oude Wereld vanaf 1872 - op zoek naar een beter leven, in de eerste plaats via Ellis Island in New York.

Het aan de Nieuwe Maas gelegen gebied van de Fenixloodsen is een gezichtsbepalend deel van Rotterdam: je ziet er de geschiedenis van de havenstad, waar tienduizenden emigranten bij het tegenovergelegen huidige Hotel New York op de boten van de Holland-Amerikalijn stapten.

Het museum is mogelijk dankzij de stichting Droom en Daad, een vorig jaar door de Rotterdamse miljardairsfamilie Van der Vorm opgericht vermogensfonds. De familie maakte fortuin met onder meer de Holland-Amerikalijn. Droom en Daad staat onder leiding van Wim Pijbes, voormalig directeur van het Rijksmuseum en Rotterdammer. De aankoop en ontwikkeling van de Fenixloods II is het grootste project van de stichting tot nu toe.

De afgelopen tijd heeft de stichting de andere, soortgelijke musea bezocht, inclusief het Ellis Island Immigration Museum en het Tenement Museum in Manhattan. Het museum op Ellis Island - dat jaarlijks door twee miljoen mensen wordt bezocht - is ook partner geworden van het project, dat verder bestaat uit een samenwerking met het Stadsarchief Rotterdam, Maritiem Museum, Museum Rotterdam, Nederlands Fotomuseum en het Wereldmuseum.

De Rotterdamse loods, van architect C.N. van Goor, werd in 1923 in gebruik genomen als grootste loods ter wereld en diende voor op- en overslag van goederen. Het gebouw werd in 1944 opgeblazen door de Duitse bezetter en vanaf 1950 herbouwd als twee afzonderlijke gebouwen, Fenixloods I en II, vernoemd naar de mythologische feniks die steeds uit zijn as herrijst.

De eerste verdieping van Fenixloods II, de plek van het nieuwe museum, beslaat zo'n 4.500 vierkante meter. Op de begane grond zijn nu onder meer de populaire Fenix Food Factory en Circusschool Rotjeknor.

Bedoeling is om de eerste verdieping in te richten als 'permanente presentatie'. Zelf wil Pijbes de straks verbouwde Fenixloods II „geen museum noemen”, zegt hij. „Een museum heeft een collectie en conservatoren. Die krijgen wij niet. Het zal hier gaan om het meebeleven van een universeel verhaal: mensen die hun hele hebben en houden in een koffer stopten om een nieuw leven op te bouwen.”

De precieze plannen moeten nog worden uitgewerkt, maar zeker is al wel dat de zaal niet zal worden gevuld met historische foto's, objecten en vitrines. Pijbes: „We willen de landverhuizers een gezicht geven door hun emotie op je over te brengen. Misschien dat als je straks binnenkomt, je een zee op je af ziet komen rollen, of dat zich in de verte een horizon ontvouwt. Je krijgt een *boarding pass* en je gaat het avontuur aan, vol onzekerheden over wat je te wachten staat. Het gaat ons om die indringende sensatie van het landverhuizen.”

De verbouwing van het historische havengebouw zal een aantal jaren in beslag nemen: bedoeling is dat het museum opent in 2023. Het dak van de Fenixloods II krijgt een vrij toegankelijk uitzichtpunt, met uitzicht op de Maas, op Katendrecht en op Rotterdam. Pijbes: „De plek met het uitzicht over het water is al zo evocatief, dat het bijna banaal zou zijn om het gevoel van landverhuizen op te roepen met foto's. Ik zou bijna zeggen: *the journey is the destination.*”

De benedenverdieping van Fenix II zal ruimte blijven bieden aan culturele voorzieningen, creatieve bedrijven en horeca. In de naastgelegen Fenixloods I worden zo'n tweehonderd appartementen gerealiseerd.

Met medewerking van Elsje Jorritsma.